

Jasna Horvat

AURON

BIBLIOTEKA
OTVORENA KNJIGA

Izdaje
Naklada LJEVAK d.o.o.

Direktor
PETRA LJEVAK

Urednica
NIVES TOMAŠEVIĆ

Jasna Horvat

AURON

Zagreb, listopad 2011.

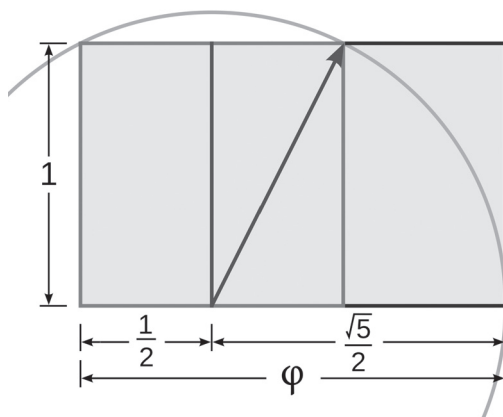
© Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, 2011.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 780645

ISBN 978-953-303-415-7

Knjiga je objavljena uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Zlatnom pravokutniku (auronu) stranice stoje u zlatnom omjeru (Φ , fi). Auron nastaje spuštanjem male dijagonale kvadrata. Kvadrat je gnomon* zlatnog pravokutnika.

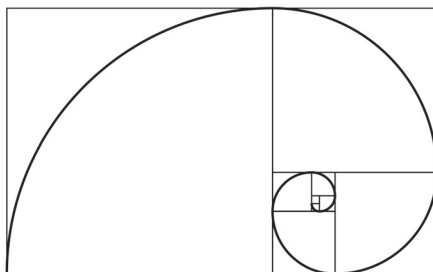
Doda li se auronu, na njegovoj većoj stranici, kvadrat, stvara se novi, veći auron. Dijagonale ovih pravokutnika sijeku se pod pravim kutom, a mjesto njihova presijecanja naziva se žarište, *oko* ili *pol* istokutne spirale. Spirala koja se upisuje u auron iz vrhova kvadrata oblikuje se u pravokutnicima istih omjera, a različitih veličina. Takva krivulja naziva se krivulja rasta, organska zavojnica – *spira mirabilis* – oblik koji u rastu povećava veličinu, ali zadržava isti lik.

Zlatna pačetvorina naziva se i pravokutnik vrtložnog kvadrata upravo stoga što je kvadrat gnomon aurona.

MLADEN PEJAKOVIĆ, ZLATNI REZ

* Gnomoni su likovi koji dodani nekom liku stvaraju sličan lik.

Oba svijeta, postojeći i nepostojeći, opisuju se riječima. Između ovih svjetova i unutar njih nalaze se brojevi, glazba, linije, boje i cijele figure. Harmonija njihovih arhitektura uspostavlja se *zlatnim rezom* – savršenom neproporcijom ljepote.

STRUKTURA

Naviše i naniže 9

TRINAEST 13

- (1) Trbuh kao forma 16
- (2) Usporedba 21
- (3) Nema me 28
- (4) Spirala 35
- (5) Zvrk 42
- (6) Upute 48
- (7) Ljestvica 55
- (8) Žanr 61
- (9) ALT 934 67
- (10) CV 72
- (11) Priručnik 81
- (12) Sublimirati 87
- (13) Gugol 92

OSAM 99

- (1) Modulor 102
- (2) Šije-šete... bim-bom-bam 108
- (3) Bez uzora 114
- (4) Prethodnik 119
- (5) Kao zec 125
- (6) Zrno prašine 132
- (7) Da i ne 139
- (8) mleko@gmail.com 145

PUPAK 153

PET 155

- (1) Agent 988 158
- (2) Zagor 166

Struktura je realnost, nematerijalna, ali manifestirana kao materijalna i s utjecajem na materijalni svijet. Ništa u tome ne mijenja okolnost što često ista stvar može biti svrstavana u više struktura ili što se strukture međusobno mogu prožimati. Sve je to samo posljedica činjenice da su strukture kojima se bave društvene znanosti nematerijalne i da imaju karakter energije.

Jan Mukařovský, *Pojam cjeline u teoriji umjetnosti*, 1945.

Strukturna estetika pripada objektivističkim pravcima koji za polazište proučavanja (ali nikako za jedini cilj) uzimaju estetski objekt, odnosno umjetničko djelo. Oni to umjetničko djelo ne promatraju u njegovom materijalnom smislu već kao vanjsku manifestaciju nematerijalne strukture, tj. dinamičke ravnoteže sila predstavljenih pojedinim komponentama. Dinamičnost umjetničke strukture potječe od toga što jedan dio njezinih komponenata zadržava stanje dano konvencijama iz

*najbliže prošlosti, dok drugi
dio ovo stanje mijenja. Tako
nastaje napetost koja traži
uravnoteženje, odnosno
nove promjene umjetničke
strukture.*

Jan Mukařovský,
Strukturalizam u estetici,
1940.

(3) Unutarnji rez.	174
(4) Gospodin Fulir	182
(5) Vanjski rez.	191
TRI	201
(1) Daleko(do)zirana	204
(2) Valijant	212
(3) 52 minute	219
DVA	229
(1) Samosličnost	232
(2) Dvije zjenice	240
JEDAN	251
JEDAN	263
APSOLUTNA NULA	277
<i>O autorici</i>	295

Naviše i naniže

Čitati o samome sebi može biti atraktivno jedino ako ne postoje neugodna iznenađenja. Tu u prvom redu mislim na izjave (ne)objektivnih svjedoka i svih ostalih (ne)zainteresiranih za moju osobnost. Ako o meni već mora nešto biti zapisano, najradije bih sam bio taj koji bi govorio o sebi uz one koji su slijepi od ljubavi, naravno – prema meni. (Takvih više nema, vjerojatno ih više neće ni biti – na pragu sam pedesete i moja dobra svojstva više ne zaslijepljuju.)

Osim ove knjige koja je pred vama, 13. prosinca 2010. objavljen je i novinski članak o meni. Nisam oduševljen načinom na koji sam opisan, ali kadar sam podnijeti tu novinsku neistinu. Kada bih govorio o sebi, pripovjedače bih rasporedio onako kako su petrarkisti raspoređivali stihove, po pravilu zlatnog reza. O meni i mojoj sadašnjosti osmog i trinaestog prosinca 2010. govorilo bi trinaest glasova. Zovem ih glasovima pripovjedača sadašnjosti. Ima pet žen-

Osijek, 13. prosinca 2010.

Osijek

Osijek je grad koji se kroz dvije tisuće godina smješta s desne obale Drave, nedaleko od njezina ušća u Dunav. Šire područje grada Osijeka nastanjeno je još u doba neolita (4.000-5.000 godina pr. Kr.), a najstariji poznati narod bili su Andizeti, ilirsko pleme.

Osijek živi i u antičko doba kao grad Mursa, a u ostalim razdobljima nosi različite varijacije imena Esseg, odnosno Osijek. Osim konkatedrale, brojnih parkova, galerija, muzeja, HNK-a, stadiona Gradski vrt i Tvrde – zaštićenog civilno-vojnog kompleksa,

jasna horvat | **auron**

*u Osijeku se danas nalazi
Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera, te je Osijek,
unatoč razaranjima iz
Domovinskog rata, i nadalje
grad mladih i po mjeri
čovjeka.*

12.06.09 09:49

Dinko Horvat, Osijek

12.06.09 09:51

Dinko Horvat, Osijek

Dinko Horvat, Osijek

10

skih i osam muških, među kojima se nalazi i moj glas.

U trenutku kada bi čitatelj pomislio da uz trinaest *pripovjedača sadašnjosti* poznaje i mene, Aurona, upozorio bih ga da poznaje tek moju sadašnjost – površinski sloj protegnut do *pupka* priče. Tada bih i tu podvukao crtu i zaokrenuo pogled u drugom smjeru, u prošlost – dakle, *od pupka naniže*. Uveo bih nove glasove, njih osam – pet ženskih i tri muška – *pripovjedače prošlosti*. Govorili bi o tome kakav sam bio, počevši od 2002. pa sve do 1961., godine u kojoj sam se rodio. Sam bih govorio o sebi u trinaest poglavlja – u osam koncentriran na sadašnjost, u pet orijentiran na prošlost.

O meni bi u trideset i četiri poglavlja raspravljao dvadeset i jedan glas, raspoređen po pravilima Fibonaccijeva niza* s omjerima susjednih članova gotovo jednakim čarobnom broju ljepote ϕ ($\Phi = 1.61...$).

Takvim upoznavanjem čitatelj na koncu ne bi razmišljao o meni, nego o sebi. Uspoređivao bi se, mjerkao svoju udaljenost od svega što mene čini Auronom i pitao se tko je od nas dvojice napredniji. Ipak, muči me nešto posve drugo. Je li moj život opisan u ovoj knjizi univerzalan ili je univerzalan čitatelj, a ja sam, kao i glasovi koji me opisuju, pomaknut i nesvakodnevan?! I tko je tu uopće objektivan? Onaj koji poznaje *zlatnarezovski kôd* ili onaj drugi – koji čita o meni i možda uopće ne želi znati ono što upravo doznaje?

* 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, ...

Ne želim čitati o sebi. Kada se otvore stranice ove knjige, neću gledati u svom smjeru. Okrenut ću glavu prema čitatelju i promatrati one koji pristupe ovoj priči. Zaokrenut ću pravila! Dok budu čitali mene, Aurona, ja ću promatrati njih. S njima ću postati prislan i dobro ih upoznati: od pupka naviše i od pupka naniže. Dobit ću želju da opišem neke od onih koji čitaju o meni. Zlatnarezovski... točnije nego što čitatelj poznaje samoga sebe. Bit će to nova knjiga, ona u kojoj ću odabrati nekoga od čitatelja. Nekoga sklonog ljepoti.

Auron

jasna horvat | **auron**

Dinko Horvat, Osijek

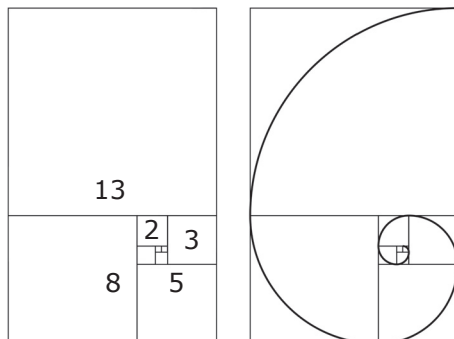

L. Shyamal, *Cvijet suncokreta*

Trinaest

Pacioli nabraja trinaest čudesnih dijelova niza zlatnog razmjera. Od osme do dvadeset i druge glave pokazuje algebarskom i geometrijskom raspravom koja su to osnovna, izvanredna, neopisiva, čudesna, neiskaziva, neprocjenjiva, prekomjerna, vrhovna, uzvišena, nepojmljiva te najplemenitija svojstva zlatnoga reza. Zlatni razmjer između triju veličina ili odsječaka određuje iz broja deset, koji je cijelo ili najveća dužina razmjera. Po njegovu računu taj je srednji član ili veličina jednaka $\sqrt{125}-5$, a najmanji $15 - \sqrt{125}$.

MLADEN PEJAKOVIĆ, ZLATNI REZ

Svemir se ne može pročitati bez usvajanja jezika i likova kojima je (is)pisan. Jezik svemira jest jezik matematike u kojem su slova trokuti, krugovi i drugi geometrijski likovi, isti oni bez kojih je ljudskom rodu nemoguće shvatiti i jednu jedinu kozmičku riječ.

GALILEO GALILEI, OPERE IL SAGGIATORE

Zlatni omjer konstanta je u kemijskim reakcijama kao pojedinačna vrijednost, i sustavno, u linearnim i eksponencijalnim kombinacijama. Zlatni omjer poštuje DNK, atomsku i druge složene biološke strukture. Potvrđena su davnašnja zaključivanja Charlesa Bonneta o phyllotaxis biljkama, a zatim su proširena na druge, ne-phyllotaxis biljke. Funkcija konstante zlatnoga reza uvedena je u istraživanja ljudskoga mozga, a uz DNK strukturu, ovaj omjer može se pronaći u proporcijama ljudskoga lica i procjenama njihove privlačnosti. Zlatni omjer ima stalnu i važnu ulogu u estetici i umjetnosti.

Butusova teorija rezonancija Sunčevog sustava temelji se na zlatnome rezu te otkriva važnost ove konstante u pozadini Zemlje i izvan nje, točnije, odvodi nas u svemir... i naglašava njegovu prisutnost u rasponu subatomske strukture do cijelog univerzuma. Broj znanstvenih studija i istraživanja koje se odnose na zlatni rez raste i nadalje. Na temelju te činjenice može se očekivati da će konstanta $\varphi = 1.618033$... po svojoj važnosti uskoro biti pridružena konstantama e i π .

TANACKOV, I.; TEPIC, J.; KOSTELAC, M.: THE GOLDEN RATIO AS A NEW FIELD OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE – THE PROPOSAL AND JUSTIFICATION, 2011. (RAD PREDSTAVLJEN NA KONFERENCIJI MANAGEMENT OF TECHNOLOGY – STEP TO SUSTAINABLE PRODUCTION, MOTSP 2011, BOL 8-10. 6. 2011., INFORMACIJA O PREDSTAVLJENOM RADU DOBIVENA LJUBAZNOŠĆU DR. SCI. MLADENA SOKELEA.)

8. prosinca 2010.

KIŠA METEORA GEMINID najintenzivnija je ovogodišnja kiša meteora s vrhuncem doživljenim u prosincu. Trajala je danima, bogata vatrenim loptama i vidljiva s bilo kojeg mjesta na Zemlji.

Svijet su zadivili i mladi hrvatski violončelisti Stjepan Hauser iz Pule i Luka Šulić iz Dubrovnika. Njihovu interpretaciju pjesme *Smooth Criminal* Michaela Jacksona u samo tri dana pogledalo je i poslušalo osam stotina tisuća internetskih posjetitelja*.

Blanka Vlašić izabrana je za najbolju atletičarku svijeta za 2010. godinu u izboru Međunarodnog atletskog saveza (IAAF).

Probijanjem Tunela sveti Ilija kroz Biokovo ispunjen je više desetljeća star san stanovnika Zabiokovlja.

U šibenskoj Gradskoj knjižnici Juraj Šižgorić otvorene su izložbe dječjih uradaka – *Luči za sv. Lucu* i *Bičve za sv. Lucu*, a u Galeriji svetog Krševana izložba *Jurjeva katedrala*.

Osječanka Jasmina Gorjanski osvojila je Zlatnu plaketu Fotokluba Osijek za fotografiju *First Walkers* na 4. hrvatskom međunarodnom salonu digitalne fotografije, održanom u Osijeku 2010.

Jasmina Gorjanski, *First Walkers*

* www.youtube.com/watch?v=OLVbEclPj4c&feature=player_embedded

Trbuh kao forma

Slikari često padaju u očaj zbog svojeg prikazivanja prirode, videći da njihove slike nemaju onu reljefnost i onu živost koju imaju stvari odražene u zrcalu. Navode da oni imaju boje koje po otvorenosti i zagasitosti uvelike nadilaze kvalitetu svjetlosti i sjena stvari odražene u zrcalu i krive, u ovom slučaju, svoje neznanje, a ne uzrok, jer ga ne poznaju. Nije moguće da naslikan predmet izgleda toliko reljefno da sliči na predmet u zrcalu, premda se i jedan i drugi nalaze na površini, osim u slučaju da se gleda samo jednim okom. Razlog je u tome da dva oka gledaju jednu stvar iza druge.

LEONARDO DA VINCI, TRAKTAT O SLIKARSTVU

Šibenik, 10:00

Zašto graditelji zvonika crkve sv. Lucije u Jurandvoru, na njegovu vrhu, u uglove istočnoga i zapadnoga zida ugrađuju likove – attribute četiriju evanđelista? Zašto ti isti graditelji u lijevi ugao zvonika, uz ulaz, ugrađuju spolij s plitkim reljefom kvadratnoga šahovskoga polja? (Izvorno, šahovnica je morala biti dio nekoga kamenoga stola.) Zašto je tlocrtni plan crkve izveden iz geometrije dvokvadrata? Zašto je veličina obaju septuma u crkvi (Bašćanska ploča) proporcionirana u dvokvadratu (pa dvije ploče čine kvadrat)?

16

MARKO

Marko Leko odnedavna je u Šibeniku. Restaurator je, u najboljim godinama, i nadgleda obnovu Katedrale. Kada mu trbuh ne bi imao oblik kugle, izgledao bi kao da se nalazi u *zlatnoj formi*. Ponekad pomišlja da se oblog trbuha nikada više neće riješiti, a zatim se hvata svoje struke i zaključuje: – Okruglo je forma. I sâm sam u formi!

Često mijenja boravišta, prije Šibenika obnavljao je crkvu sv. Lucije u Jurandvoru. Ondje je živio poput srednjovjekovnih opata – Držihe i Dobrovita, njihove subraće i četvorice pridošlih svjedoka – Desimra, Mratina, Pribineže i Jakova – uklesanih u kamenu *Bašćanske ploče*. Premda je već šest mjeseci u Šibeniku, još uvijek se ne oporavlja od svoje netom odživljene jurandvorske uloge.

Nije mu jasno kako drugi ne razumiju restauratorski mentalitet. Jednako kao što glumci ne

mogu glumiti bez uživanja u karakter lika, restauratori ne mogu obnavljati bez uživanja u karakter graditelja. Nedavno je završio s restauriranjem *Bašćanske ploče*, a ona je još uvijek prisutna u njemu, posebno njezin središnji dio koji *proklinje, exsecrati*, i nalazi se u sedmom redu odozgor i odozdol, točnije, u samom središtu kamene plohe... *Tko to porekne, neka ga Bog prokune*... Što misle, da je njemu bilo jednostavno zadirati u tijelo Crkve i zaboravljati na kletvu sa sredine ploče?!

Udebljao se u tom Jurandvoru, o tomu nema dvojbe. Prigovorila mu je to i starija kći, ali i drugi kojima je još nešto značio. Odlučio je smanjiti barem ispijanje mlijeka. Te navike nije se riješio još od djetinjstva. Ako je trebao koncentraciju, tada bi mlijeko ispijao u litrama. Prigovarala mu je to i bivša žena, i starija kći, i prethodna tajnica.

Dao Bog da se u Šibeniku zadrži što duže: Katedrala je velika, stradala je u ratu, imat će što raditi, a njemu se u unutrašnjost i ne vraća... Zagreb mu je postao prevelik, a kontinentalna klima dodatno mu otvara apetit. Ni sam se više nije sjećao kada je točno postao nomad. Valjda onda kada se dovoljno usavršio u struci i kada je omjer ljepote počeo doživljavati drukčije od drugih.

Estetičari su se oduvijek bavili ljepotom forme i dvojmom postoji li forma ljepša od svih ostalih. Grci su liniju ljepote pronalazili u krugu, kasnija stoljeća tražila su je u elipsi, ali oduvijek je bilo onih koji su ključ ljepote vidjeli u *božanskoj proporciji* – omjeru najugodnijem ljudskom oku, onom u kojem *jedan dio stoji napram jedno cijelo i šest stotina osamnaest*...

Ima li prisutnost signuma kvadrata u crkvi sv. Lucije ikakve veze s glagoljskim pismom (koje tada, u vrijeme njene gradnje, nije starije od dvjesto godina), s njegovim duhom i njegovom morfologijom?
U smiraj dana, rane jeseni 1999., pred crkvom sv. Lucije.

Frano Paro, *Četiri glasnika radosne vijesti Konstantina Filozofa*, SLOVO, sv. 56-57 (2006-'07), Zagreb, 2008., 421-438.

Zlatni rez (omjer, presjek, proporcija) – pojam nastao još u starom Egiptu. Utvrđeni red i proporcija sveprisutna u prirodi. Izražava se formulom:

$a : b = b : (a + b)$

$a : b = b : c$

minor : major = major : cjelina
Veći dio (b) odnosi se prema ukupnoj duljini (c) onako kao što se kraći dio (a) odnosi prema većem dijelu (b). Omjer ljepote je omjer u kojemu se manji dio odnosi prema većem onako kako se veći odnosi prema zbroju dijelova. 1:1,618...

Adolph Zeising (1810.-1876.)
Godine 1854. izlazi njegova knjiga o zlatnom rezu: Nova znanost o proporcijama ljudskog tijela, razvijena na temelju do sada neotkrivenog morfološkog zakona koji prodire kroz cijelu prirodu i umjetnost ...

Zeising dijeli i razvrstava mjere ljudskog tijela po zlatnom rezu. Prva točka cijele ljudske figure je **pupak**, pri čemu se gornji dio tijela prema donjem dijelu po njegovim podacima odnosi kao (381.9660113/618.0339887), što odgovara veličini omjera zlatnog reza (0.618034). Podjela se do 8 puta iterira, primjerice do razmaka između usta i nosa, uvijek prema zlatnom rezu. Zeising u svojim razmatranjima jedino ima problema s veličinom stopala, koja su po njegovoj teoriji predugačka.

Bruno Artman, Povijest zlatnog reza prema Albert van der Schoot, Osječki matematički list 6 (2006), 45–48.

Prividni kvadrat (*carre apparent*) visinu ima nešto manju od osnovice i razlikuje se od geometrijskog kvadrata (1:1).

Prividni kvadrat predstavlja **najljepšu formu** za gledanje jednim okom (monookularno) jer je **akomodiran** za gledanje jednim okom. Uzrok ovog fenomena nalazi se u nepravilnoj sfernoj konstrukciji očne jabučice (optičke osovine su **paralelne** i ne slažu se s vidnim osovinama koje su konvergentne).

Točno, *nomadom* je postao onda kada je o omjeru ljepote počeo razmišljati kao o ljubavnom odnosu između dvaju dijelova u kojem se suprotnosti privlače upravo magičnom snagom, a isti omjer jednako gospodari i arhitekturom i prirodom. Opažao ga je svugdje i na svakom koraku, u *Bašćanskoj ploči*, u crkvi svete Lucije u Jurandvoru, u Katedrali koju restaurira, čak i u svome trbuhu... opseg trbuha postao mu je veći od ostalih dijelova tijela. Svojevrsno krovište arhitekture tijela i potvrda Zeisingove metafizike ljepote po kojoj je **pupak** prva točka cijele ljudske figure, a trbuh ga samo dodatno ističe... Omjer ljepote ugrađen je u oblike većine predmeta kojima je okružen suvremeni čovjek: u vizitkarte, knjige, televizijski ekran, u zrcala, okvire, stolove... Pravokutnik nepravilna razmjera *jedan naprama 1,618...* (1:1,618) ljepotom je nadjačao pravilan odnos ravnoteže *jedan naprama jedan* (1:1). Nepravilan odnos nadjačao je odnos harmonije bez promjena.

Marko škilji na lijevo oko, slabovidno još od mladosti. Škilji, promatra krovove i uspoređuje dojam ljepote s onim od maloprije. Drukčije je. Dva oka ipak vide jasnije. Jednookom pogledu savršena forma bila bi kvadrat... onaj *prividni* – s visinom nešto manjom od osnovice. Krovovi su položeni koso... Kada bi ljudske vidne osovine bile paralelne, ljepotu bi postizao omjer *jedan naprama dva* (1:2), a ne ovaj naš *jedan naprama nešto više od jedan i pol* (1:1,6180...) – zlatnarezovski, sklon vodoravnom polaganju.

Prilazi računalu i otvara svoje projektne skice. Želi provjeriti kompoziciju šibenske katedrale, međuovisnost dijelova unutar cjeline, slo-

bodu kojom su izabrane osnovne proporcije za *proporciju-majku* i način harmoniziranja dijelova po zakonu Istog i Sličnog – jedina dva zakona harmonije arhitekture i svih likovnih umjetnosti, čak i same Prirode. Pritišće istodobno dvije tipke, *ctrl+P*, ruku pruža prema pisaču i čekajući ispisani papir, promatra prozor. Iz nekog razloga *format prozora* postaje mu iritantan, a pisač se oglasi signalom da je nastupio kvar. Marko oslobađa spremnik papira, vadi listove i ponovno vraća, ali signal ostaje isti. Vadi samo jedan papir želeći nastaviti skicirati rukom. Uzima pa ostavlja olovku, a papir presavlja na pola, potom ponovno na pola, i tako još nekoliko puta... Promatra dobiveni kvadrat, a zatim ga razmotava i u svakom od prethodnih kvadrata pronalazi format zlatnog reza.

Telefon počinje zvoniti. Otvaraju se vrata, proviruje glava njegove tajnice. U jednoj ruci nosi čašu mlijeka, u drugoj bežični telefon.

– Šefe, hoćete se javiti?

Marko razmišlja o svojoj nomadskoj sudbini. Najradije bi rekao Jeleni da se grozi petka koji uskoro dolazi i da nije siguran kako će provesti vrijeme do ponedjeljka. Samoća je ugodna, ali krivi sliku o svemu što nas okružuje. Jelena ga upozorava da telefon ne prestaje zvoniti i da ga već treći dan naziva jedna te ista osoba iz Osijeka.

– Šefe, jeste li me čuli?

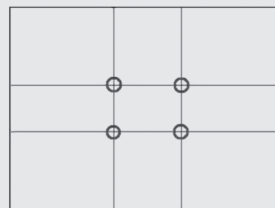
Marko je zadovoljan što ipak ništa nije izustio od onoga što je mislio i odsutno odgovara.

– Da.

Jelena je uporna i to ga ne iznenađuje. U njegovu životu takve su oduvijek žene koje o njemu skrbe.

Svako ljudsko oko slabovidnije je za vodoravne negoli za okomite linije. Za binokularna gledanja (gledanja s dva oka) najljepša forma jest ona razdijeljena zlatnim rezom (1:1,618...).

Zeisingova površina jest pravokutnik omjera 3:5, tj. stranica u omjeru 1:1,618...

Ako se ekran (okvir kadra) podijeli na trećine po vertikali i horizontali, dobit će se sustav kompozicije s četiri presječne točke na kojima se (u fotografiji i kadriranju) uobičajeno smještaju važni objekti. Zbog ljudske slabovidnosti za vodoravno, položeni pravokutnik (posebice položena elipsa!), ljudskom oku ljepši je od, primjerice, kvadrata i drugih površina koje ne ističu svoju vodoravnost. Iz istog razloga, Zeisingova površina – položeni pravokutnik, doista je najljepša površina, ali samo ako se promatra individualno i u vodoravnom položaju. To je površina koju osjećamo, ona je uravnotežena, ni dugačka ni kratka.

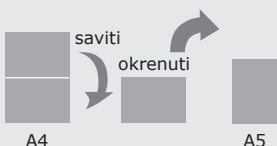

jasna horvat | **auron**

Formati papira

Moderne veličine papira su pravokutnici čije su stranice u omjeru $\sqrt{2}$: 1. To znači da papir može biti presavijen na pola, a njegove dvije polovice neće promijeniti oblik. Format A4 ima stranice $\sqrt{2}$ puta veće nego list A5, a format A3 stoji u jednakom omjeru prema formatu A4.

– Što – da?!

Danas ne želi razgovarati i to joj jasno izgovara. Ni sutra, ni preksutra, najradije ne bi uopće razgovarao do ponedjeljka. U Jurandvoru je živio kao srednjovjekovni opat, ponekad se uživljavao u ulogu Dobrovita, ponekad je bio Držiha. Nisu ga mučili telefonima, mogao je posve jasno razlučivati forme, eto, najsvakodnevnijih predmeta, na primjer krovova... U većini pronalazi zlatni rez, bilo u njihovu položenom ili okomitom obliku. Zanimljiva mu je i kombinatorika kojom se krovovi mogu promatrati kao slagalica ili premetaljka. Kada bi bili intenzivnijih boja, u njima bi vidio Rubikovu kocku. Telefon ga ometa i on tada ne vidi što bi trebao vidjeti... Otkako je došao u Šibenik nastoji promijeniti ulogu nomada i opata, ali to mu ne polazi uvijek za rukom. Danas ga upravo svaka sitnica ometa...

Jelena šuti i pomno ga proučava. Njezin pogled i izraz lica puni su razumijevanja. Kaže mu da će sve biti dobro i da je za sutra najavljeno lijepo vrijeme, a za vikend će biti sunčano, točno za uživanje. Telefon još uvijek zvoní i ona ga odlaže nedaleko od presavijenog papira. Pogledom pita je li papir potreban ili ga može baciti, a Marko odmahuje... Ne, nije potreban, posve je prazan, presavijao ga je zbog zlatnog kvadrata... Jelena u nekoliko poteza napravi red na stolu i odloži mlijeko. Uzme telefon, koji je u međuvremenu prestao zvoniti, i na prstima izađe iz ureda. Marko pogleda u čašu, zatim u svoj trbuh, i još jednom se utješi: trbuh je samo forma, a ako je obao, onda i ne bilo kakva, nego upravo idealna.

Usporedba

Stvarnost je samo iluzija i to uporna.

ALBERT EINSTEIN

JELENA-ŽIZEL

Jelena nije zamišljala da će život provoditi u restauratorskom uredu. Otkako se prestala baviti manekenstvom, ovo joj je drugi uredski posao na koji je, za razliku od onog prvog, dobivenog vezom, primljena bez napora. Na prijamnom razgovoru držala se smireno, premda su tražili tajnicu s iskustvom, što Jelena kao bivša manekenka svakako nije bila. Tremu je izgubila odavno hodajući modnim pistama. Uzdala se u četiri trika preuzeta od Merlinke, ključna u svim životnim prilikama: estetsku korekciju brade, suknju suženu toliko da se u njoj jedva moglo disati, lijevu potpeticu skraćenu za nekoliko milimetra (radi postizanja „ljuljanja“ pri hodu) i usku majicu zategnutu preko poprsja pod kojom su se nalazila dva gumba pričvršćena na vanjski obod grudnjaka.

Posao joj je ponudio njezin današnji šef Marko Leko nakon što je briljirala u nastupnom

Šibenik, 10:05

Marilyn Monroe

Kraljica Jelena

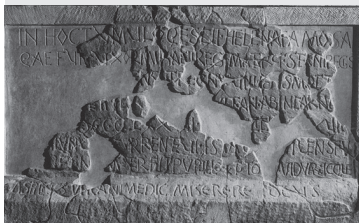
Kraljica Jelena bila je žena hrvatskog kralja Mihajla Krešimira i majka hrvatskog kralja Stjepana Držislava. 976. godine sahranjena je u sarkofagu koji je 1898. godine otkrio znameniti

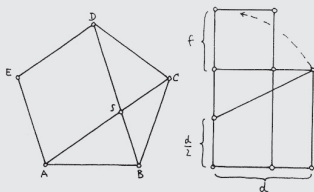
jasna horvat | **auron**

hrvatski arheolog don Frane
Bulić u solinskoj crkvi
Gospe od Otoka.

Nadgrobní natpis sa
sarkofaga Kraljice Jelené

Zlatni rez je omjer $f : d$
(stranice f prema dijagonali
 d) u pravilnom peterokutu.

Peterokut s dijagonalama

Iz sličnosti trokuta $\triangle ABC$
i $\triangle CSB$ dobiva se omjer
površina koji se može
zapisati u obliku kvadratne
jednadžbe ($d^2 - df - f^2 = 0$),
čijim se rješavanjem dobiva
pozitivno rješenje:

$$f = d \frac{\sqrt{5} - 1}{2} = 0,618034d$$

22

razgovoru. Ispitivao ju je više-manje poznate pojmove, od toga po kome je dobila ime do toga čime se bavila. Odgovarala je lakonski, bez puno treme. Ime je dobila po kraljici Jeleni, to je znala još od osnovne škole, a bavila se oduvijek samo jednim – ljepotom. Kako bi potvrdila izjavu o bavljenju ljepotom, ustala je i prošetala do drugog kraja sobe. Prišla je košu za otpatke i gracioznim pokretom bacila papirnati ubrus. Zatim se šarmantno nakašljala uz ispriku: – Prehladena sam posljednjih nekoliko dana...

Sve joj je išlo u prilog. To što bolesna dolazi na razgovor, što uspijeva vladati situacijom, čak i to što, pravim čudom, zna odgovoriti na pitanje što je *zlatni rez*. Dobro, ovim odgovorom možda nije briljirala, ali nakon trideset i četiri fotografa s kojima je pokušavala doći do idealnu fotografiju morala je zapamtiti da je *zlatni rez* vezan uz nešto što je lijepo. Upravo tako je i odgovorila *nešto što je lijepo*, a njezin današnji šef već je raspredao o tome koliko često susrećemo taj idealni format te koliko su trivijalne bile sve njezine prethodnice. Njih je pitao što misle o kompoziciji kao kombiniranju elemenata po nekom pravilu... nekakvom logikom... Ni jedna, ali ni jedna, nije znala ni slova o proporcijama, usporedbama omjera, sintezi proporcije i harmonije i o njihovu *umjetnom* razlikovanju!

Jelena je zdušno odobravala sve što je izgovorio o proporcijama, harmoniji, svetom Augustinu i ljepoti. Nije imala ništa protiv toga da je proporcija harmonija u malom, niti da je harmonija odnos dviju ili više proporcija. Za svetog Augustina znala je otprije, premda se u sebi čudila što je svetac govorio o postojanju dviju

